

PRAWO DO URLOPU WYPOCZYNKOWEGO BIBLIOTEKARZY I JEGO WYMIAR

Wprowadzenie

W myśl Ustawy o bibliotekach (Ustawa, 1997) pracownicy zatrudnieni w bibliotekach na stanowiskach bibliotekarskich tworzą grupę zawodową bibliotekarzy, stąd też w dalszej części opracowania, niezależnie od podstawy zatrudnienia, nazwy stanowiska oraz jednostki, w której świadczą pracę, tak będą nazywani. Prawo do urlopu, zarówno bibliotekarza, jak i innych pracowników w obrębie danych grup zawodowych, szczególnie wypoczynkowego, ma istotny charakter prawny, ponieważ zostało uregulowane jako jedno z podstawowych praw człowieka. Prawa te są ostatnio wyraźnie prezentowane przez przedstawicieli doktryny pracy, świadczą o aksjologicznych źródłach tych praw i wartościach (m.in. godność, równość, wolność, sprawiedliwość i solidaryzm) przypisanych każdemu człowiekowi z natury. Urlop jest nierozłącznym elementem stosunków zatrudnienia i stanowi czas przeznaczony na regenerację organizmu od pracy. Jest też jedną z wartości każdego człowieka, w tym pracownika, w ramach wolności pracy i godności, oraz normą, której należy bezwzględnie przestrzegać, bowiem jego brak może zagrażać innej wartości – życiu i zdrowiu. Poszanowanie tego prawa (w tym nieprzerwany i niezakłócony charakter urlopu wypoczynkowego) powinno być nadrzędnym celem dla podmiotów udzielających go, a odpowiednie uregulowanie zadaniem koniecznym dla ustawodawcy. Jednak, jak się okaże w toku analizy przeprowadzanej w niniejszym artykule, oczywistość prawa do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy nie zawsze będzie stanowiła o równości w zatrudnieniu przedstawicieli tego środowi-

¹ Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Wydział Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych, Katedra Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, doktorantka.

² Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie, radca prawny.

ska. Na podstawie dokonywania wykładni obowiązujących przepisów prawnych, szczególnie nowo uchwalonej Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Ustawa, 2018a), czy też różnych linii orzeczniczych, uwydatniony zostanie problem liczby dni przysługującego urlopu oraz to, że zagadnienie to jest bardziej złożone.

Na gruncie prawa międzynarodowego, już z przepisu art. 24 *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela* (Deklaracja, 1948), wynika, że każdy człowiek ma prawo do urlopu i wypoczynku, włączając w to ograniczenie godzin pracy i okresowe płatne urlopy. Również inny akt prawny o doniosłym charakterze międzynarodowym, a mianowicie *Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych* (Międzynarodowy Pakt Praw, 1966) w przepisie art. 7 przyznaje każdemu prawo do korzystania ze sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy obejmujących w szczególności wypoczynek oraz okresowe płatne urlopy. Przedmiotowe zagadnienie szczegółowo rozwija ponadto *Konwencja Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 132* (Konwencja, 1973) dotycząca corocznych płatnych urlopów (zrewidowana), a także prawo europejskie, między innymi *Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej* (Karta Praw, 2012, art. 31 ust. 2) oraz *Europejska Karta Społeczna* (Europejska Karta Społeczna, 1961, art. 2 ust. 3).

Istotne jest jednak to, co w sprawie prawa do urlopów zostało wyrażone na gruncie prawa krajowego. Z aktu zasadniczego, to jest z przepisu art. 66 ust. 2 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* (Konstytucja, 1997 dalej zwana: *Konstytucją RP*; Ustawa, 2009) wynika, że pracownik ma prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy i corocznych płatnych urlopów. Powyższe sformułowania potwierdzają oraz dookreślają poszczególne regulacje z Kodeksu pracy (Ustawa, 1974; dalej: k.p.) oraz ustaw dotyczących konkretnych grup zawodowych. Do prawa do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy odnoszą się poszczególne regulacje prawne, to jest: *Karta Nauczyciela* (Ustawa, 1982; dalej zwana KN), prawo oświatowe (Ustawa, 2016), Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym (Ustawa, 2005) obowiązująca do 1.10.2018 r. oraz Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Ustawa, 2018a). Mając na uwadze powyższe przepisy, w zakresie przedmiotowego zagadnienia prawa do urlopu wypoczynkowego bibliotekarza, prawny problem polega na tym, że wymiar tego urlopu wypoczynkowego zależy od sytuacji prawnej, w jakiej bibliotekarz znajduje się, a w szczególności od tego, jaki ma on status prawny (np. nauczyciela czy nauczyciela akademickiego), w jakiej jednostce jest zatrudniony oraz jaki posiada staż pracy. Zadając pytanie o wymiar urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy, nie sposób udzielić jednoznacznej odpowiedzi. W stosunku do bibliotekarzy przede wszystkim ma zastosowanie przepis art. 18 k.p. formułujący zasadę uprzywilejowania pracownika, co niejednokrotnie jest potwierdzone w postanowieniach umów o pracę oraz innych aktach, na podstawie których powstaje stosunek pracy bibliotekarzy.

Te inne akty prawne zwykle okazują się bardziej korzystne niż zasady ogólne z k.p., bowiem wynikający z nich wymiar urlopu wypoczynkowego jest niejednokrotnie dłuższy niż 26 dni.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie problemu kształtowania się wymiaru urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy³, szczególnie w kontekście istniejących wielu aktów prawnych dotyczących zatrudnienia przedstawicieli tej grupy zawodowej. Należy zaznaczyć, że niniejsze opracowanie, mając na uwadze możliwość różnych podstaw zatrudnienia w szkołach wyższych, dotyczy tych bibliotekarzy, którzy w zakresie swoich obowiązków wykonują zadania *stricte* bibliotekarskie, a nie w ramach działalności naukowej – tych bowiem dotyczą, pokrótce omówione, zasady takie same, jak każdego innego pracownika naukowego.

Urlop wypoczynkowy – zagadnienia ogólne

Jedną z podstawowych zasad prawa pracy jest prawo pracownika do wypoczynku, które zostało wyrażone w art. 14 k.p. Zgodnie z nim pracownik ma prawo do wypoczynku, który zapewniają przepisy o czasie pracy, dniach wolnych od pracy oraz o urloпах wypoczynkowych. Uszczegółowieniem prawa do wypoczynku w postaci urlopu wypoczynkowego są przepisy działu siódmego rozdziału pierwszego k.p. - art. 152-173 (Świątkowski, 2016, s. 663-908). Urlop wypoczynkowy (Świątkowski, 2010, s. 279-301) „jest szczególną instytucją, ponieważ [...] jest to zagwarantowana prawem pracy przerwa w wykonywaniu pracy, przysługująca pracownikowi w sytuacjach określonych w ustawie” (Florek, 2010, s. 177). Specyfika tej instytucji polega na tym, iż jest to przerwa odpłatna, będąca odpoczynkiem w skali całego roku kalendarzowego (Chmielnik-Łubińska, 2011, s. 74), a *contrario* nie odpoczynkiem dobowym czy tygodniowym. Warunkiem *sine qua non*, bez którego nie można skorzystać z prawa do urlopu, jest pozostawanie w stosunku pracy, co w przypadku bibliotekarzy zwykle ma miejsce, gdyż nie jest powszechnym w stosunku do nich zawieranie umów cywilnoprawnych czy stosowanie instytucji samozatrudnienia. W swej istocie urlop jest również podmiotowym prawem osobistym – niezbywalnym, pracownik nie może bowiem zrzec się prawa do urlopu (Wyrok, 1967), przenieść go na inną osobę, ani poddać rygorom dziedziczenia. Urlop jest prawem nienaruszalnym, należnym i nabytym (jeżeli jednak w szczególnie uzasadnionych przypadkach nie zostanie wykorzystany, powinien być za niego wypłacony ekwiwalent⁴), tak więc co do zasady jest prawem należnym w naturze. Jego

³ Podczas przygotowania materiałów zastosowano kilka metod badawczych jak analizę tekstów prawnych, analizę historycznoprawną, subsumpcję, dedukcję i indukcję.

⁴ Umowa pracownika z pracodawcą, której przedmiotem jest tzw. sprzedaż urlopu, jako mniej korzystna dla pracownika jest nieważna także na podstawie art. 18 § 2 k.p. Potwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z 21.10.2015 r., I PK 303/14 (Wyrok, 2015).

najważniejszymi cechami są: powtarzalność, w tym coroczna cykliczność udzielania urlopu wypoczynkowego (art. 153, 155², 161 k.p.), nieprzerwalność (art. 162, 166, 167 k.p.), odpłatność (art. 172 i 173 k.p.) oraz udzielanie go w naturze. Podstawowym celem urlopu pracownika jest wypoczynek, zarówno psychiczny, jak i fizyczny, czyli *de facto* ochrona zdrowia i życia pracownika, a więc nienaruszalna wartość konstytucyjna.

Urlop wypoczynkowy wynosi 20 dni, jeżeli pracownik jest zatrudniony krócej niż 10 lat albo 26 dni, jeżeli pracownik jest zatrudniony co najmniej 10 lat. Jest to ogólna norma, wynikająca z uregulowań k.p., natomiast w zakresie bibliotekarzy wymiar tego urlopu zależy od jednostki, w której jest zatrudniony, co będzie jeszcze przedmiotem analizy. Ogólne zasady w zakresie m.in.: zasad nabywania prawa do urlopu i ustalania jego wymiaru, zasad wyliczania okresów poprzedniego zatrudnienia i okresów nauki, godzinowego wymiaru urlopu, proporcjonalnego wymiaru urlopu i jego podziału, planu urlopów, możliwości przesunięcia terminu urlopu lub odwołania z niego, obowiązku wykorzystania zaległego urlopu, ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, stosuje się, jeżeli przepisy stanowiące *lex specialis* nie przewidują odmiennych uregulowań (co w zakresie urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy jak najbardziej ma miejsce) lub jeżeli odsyłają wprost do stosowania k.p.⁵ (co również ma miejsce). W związku z powyższym, zakres przedmiotowy niniejszego artykułu obejmuje regulacje szczególne, jako specyficzne i charakterystyczne dla grupy zawodowej bibliotekarzy, bowiem na temat zasad ogólnych w zakresie urlopu wypoczynkowego z k.p. istnieje już rozległa literatura (Czerniak-Swędzioł, 2014; Jasińska, 2000; Salwa, 1997; Sanetra, 2001; Stefański, 2006; Świątkowski, 2002).

Urlop wypoczynkowy bibliotekarza nauczyciela w KN i Ustawie o bibliotekach

Bibliotekarze mogą być zatrudnieni w różnych jednostkach, zarówno w szkołach podstawowych, ogólnokształcących, zawodowych, wyższych czy w bibliotekach publicznych lub niepublicznych. Podnosi się, że „Bibliotekarstwo polskie nie stanowi jednolitej grupy. Można wyróżnić co najmniej trzy główne podgrupy: bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach publicznych, naukowych oraz nauczycieli - bibliotekarzy z bibliotek szkolnych” (Malesa, 2006/2007, s. 75-76). Pomimo przynależności do jednej z wymienionych grup, zakres uprawnień do urlopu wypoczynkowego poszczególnych pod-

⁵ Zgodnie z przepisem art. 91c KN, ust. 1 w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, nieuregulowanych przepisami ustawy, mają zastosowanie przepisy k.p., ust. 2. Spory o rozszczenie ze stosunku pracy nauczycieli, niezależnie od formy nawiązania stosunku pracy, rozpatrywane są przez sądy pracy.

grup⁶ różni się, a to ze względu na kryteria charakteryzujące i odróżniające jedną podgrupę od drugiej.

Przechodząc do omówienia grupy bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach, zgodnie z prawem oświatowym, każdorazowo statut szkoły określa zakres zadań nauczyciela bibliotekarza. W KN obowiązują zasady ogólne, zgodnie z którymi bibliotekarze bibliotek szkolnych mogą być nauczycielami⁷, a tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych od 1 września 2018 r. wynosi 30. Powyższe stwierdzenie nie ma jednak wpływu na wymiar urlopu bibliotekarzy. Znaczenie ma jednak to, czy bibliotekarz zatrudniony jest w placówce „feryjnej” czy „nieferyjnej”, a od 1 stycznia 2018 r. również to, jaką funkcję pełni dany nauczyciel⁸.

W myśl przepisu art. 64 ust. 1 KN, nauczycielowi zatrudnionemu w szkole, w tym również bibliotekarzowi, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania⁹. Co do zasady jest to więc około 2 tygodni ferii zimowych oraz 8 tygodni ferii letnich (liczonych od zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, które kończą się w najbliższy piątek po dniu 20 czerwca aż do dnia 31 sierpnia, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Rozporządzenie, 2017). Odnosnie do wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego, bibliotekarzowi przysługuje ono w takiej wysokości, jakie otrzymałby, gdyby w tym czasie pracował. Nauczyciel jest więc zobowiązany do wykorzystania urlopu w ściśle określonym terminie, co sprawia, że pomimo iż okres urlopu jest naprawdę długi, nie ma on dowolności wyboru jego terminu. Trzeba mieć również na uwadze, że nauczyciel zatrudniony w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, uzyskuje prawo do pierwszego urlopu w ostatnim dniu poprzedzającym ferie szkolne, a prawo do drugiego i dalszych

⁶ Np. bibliotekarze zatrudnieni w bibliotekach szkolnych mogą być zatrudnieni na etacie nauczyciela mianowanego lub na podstawie zwykłej umowy o pracę. Wówczas ich status prawny jest inny niż tych zatrudnionych na podstawie mianowania. Podobnie różny jest status bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych jako nauczyciele akademicy oraz jako pozostali pracownicy.

⁷ Ilekroć w dalszej części niniejszego fragmentu będzie mowa o nauczycielach, będzie to dotyczyło także bibliotekarzy będących nauczycielami.

⁸ Może mieć miejsce jeszcze taka sytuacja, że tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć bibliotekarzy bibliotek szkolnych określa organ prowadzący szkołę lub placówkę, oraz że dany bibliotekarz nie jest nauczycielem, nie może to być jednak mniej korzystne niż regulacje ogólne w k.p. i KN.

⁹ Wymiar urlopu zależy jednak od pełnionego stanowiska, np. dyrektorowi i wicedyrektorowi szkoły, nauczycielowi pełniącemu inne stanowisko kierownicze w szkole, a także nauczycielowi, który przez okres co najmniej 10 miesięcy pełni obowiązki kierownicze w zastępstwie innego nauczyciela, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów.

urlopów w każdym następnym roku kalendarzowym. Pomimo to, nauczyciel może być zobowiązany przez dyrektora do wykonywania w czasie tych ferii następujących czynności: 1) przeprowadzania egzaminów; 2) prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego; 3) opracowywania szkolnego zestawu programów oraz uczestniczenia w doskonaleniu zawodowym w określonej formie. Wymienione czynności nie mogą jednak trwać łącznie dłużej niż 7 dni. Nieprzerwany charakter urlopu wynikającego z k.p., o którym była mowa, nie musi mieć wymiaru 8 tygodni w czasie ferii letnich. Celem ochrony pracownika, ustawodawca czyni jednak zastrzeżenie, że obowiązuje prawo do nieprzerwanego, co najmniej czterotygodniowego urlopu wypoczynkowego, który jest bezwzględnie należny w całości (przepis art. 64 ust. 4 KN). Godne odnotowania jest również to, że nauczyciel zatrudniony w szkole na czas określony na cały rok szkolny ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze ferii szkolnych i w czasie ich trwania. Natomiast nauczyciel zatrudniony przez okres krótszy niż 10 miesięcy w ciągu roku szkolnego (na przykład na czas trwania zajęć szkolnych, przez pierwsze półrocze) ma prawo do urlopu w wymiarze proporcjonalnym do okresu przepracowanego.

Natomiast nauczycielom zatrudnionym w szkołach lub innych placówkach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów¹⁰. Należy mieć na uwadze, że do nauczycieli zatrudnionych w szkołach „nieferyjnych” nie stosuje się zasady wskazanej w art. 64 ust. 4 KN, ale zastosowanie ma art. 162 k.p., gdzie przynajmniej jedna część urlopu nauczyciela powinna obejmować nie mniej niż 14 kolejnych dni kalendarzowych. W przypadku nawiązania lub ustania stosunku pracy w trakcie roku kalendarzowego, nauczyciel ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do okresu przepracowanego, zgodnie z przepisami k.p. Podstawową różnicą pomiędzy placówką „feryjną” a „nieferyjną” w zakresie prawa do wypoczynku bibliotekarzy jest długość trwania urlopu. W placówce „nieferyjnej” wymiar urlopu jest krótszy, udzielany w dniach roboczych¹¹ (nie w kalendarzowych i nie w wymiarze godzinowym), według planów urlopów, jednak możliwy do wykorzystania w dowolnym czasie, co nie ma miejsca w przypadku placówek „feryjnych”. Dobrze

¹⁰ Zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe wskazuje biblioteki pedagogiczne, które mieszczą się w systemie oświaty, a Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia szczególne zasady funkcjonowania publicznych bibliotek pedagogicznych, działających jako placówki „nieferyjne” (Ustawa, 2016).

¹¹ Wymiar urlopu liczony jest w dniach roboczych, ponieważ mierzenie go w tygodniach oznaczałoby, że obejmowałby również soboty, niedziele i inne dni ustawowo wolne od pracy. To niejednokrotnie powodowałoby problemy w razie konieczności udzielenia nauczycielowi w szczególnej sytuacji urlopu w innym wymiarze niż tygodniowy (m.in. w odniesieniu do zasady proporcjonalności w razie nawiązania lub rozwiązania stosunku pracy w trakcie roku kalendarzowego).

podsumowuje to wyrok sądu, który stwierdza, że w przypadku nauczycieli KN wprowadza zupełnie inne zasady rozliczania urlopu wypoczynkowego, niż w przypadku pozostałych pracowników (Wyrok, 2013). Po pierwsze, urlop przysługuje w wymiarze dni kalendarzowych, a nie roboczych. Po drugie, przysługuje za okres roku szkolnego, a nie kalendarzowego. Po trzecie wreszcie, w jednostkach „feryjnych” - co do zasady - urlop wypoczynkowy pracownik wykorzystuje *ex lege* w czasie ferii szkolnych i w wymiarze im odpowiadającym.

Jednocześnie może mieć miejsce sytuacja, w której dany nauczyciel zatrudniony jest zarówno w placówce, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, jak i w takiej, w której ich nie ma. W takim przypadku nauczycielowi przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego określonego dla nauczyciela szkoły, w której nauczyciel realizuje większą liczbę godzin, a w przypadku realizowania w tych szkołach równej liczby zajęć, nauczycielowi przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego określonego dla nauczyciela szkoły, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne.

Na skutek zaistnienia różnych okoliczności¹², może powstać potrzeba udzielenia urlopu nauczycielowi w ciągu roku szkolnego, w wymiarze uzupełniającym do 8 tygodni, w razie niewykorzystania urlopu wypoczynkowego w całości lub części w okresie ferii szkolnych właśnie z powodu opisanych wyżej warunków. Odnośnie nauczycieli zatrudnionych w placówkach „nieferyjnych”, w razie niemożności rozpoczęcia urlopu wypoczynkowego w ustalonym terminie z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy, już opisanych (trzeba mieć na uwadze, że omawiany art. 66a KN stanowi otwarty katalog przyczyn), urlop wypoczynkowy ulega przesunięciu na termin późniejszy. Niewykorzystaną część urlopu wypoczynkowego z powodu konkretnych okoliczności, udziela się w terminie późniejszym. Ponadto, w razie niewykorzystania przysługującego urlopu wypoczynkowego z powodu m.in. rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, nauczycielowi przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu, nie więcej jednak niż za 8 tygodni w odniesieniu do nauczycieli zatrudnionych w placówkach „feryjnych” i nie więcej niż za 35 dni roboczych w odniesieniu do nauczycieli w placówkach „nieferyjnych”.

W zakresie nieuregulowanym Ustawą o bibliotekach (Ustawa, 1997), do bibliotek stosuje się odpowiednio przepisy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (przepis art. 2). W art. 26d Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Ustawa, 2017) wskazuje się, że pracownikom instytucji kultury mogą być udzielane dni wolne od pracy, wynikające z rozkładu czasu pracy w pię-

¹² Na przykład z powodu niezdolności do pracy wywołanej chorobą lub koniecznością odosobnienia w związku z chorobą zakaźną, urlopem macierzyńskim, urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopem ojcowskim, urlopem rodzicielskim, urlopem dla poratowania zdrowia.

ciodniowym tygodniu pracy, łącznie z urlopem wypoczynkowym. W niniejszych ustawach nie ma mowy o urlopiach bibliotekarzy, stąd też, na podstawie art. 26a ustawy wspomnianej ostatnio, w sprawach nieuregulowanych w ustawie do pracowników instytucji kultury, stosuje się przepisy k.p. W pozostałych bibliotekach, które nie są sklasyfikowane jako „feryjne” lub „nieferyjne”, wymiar urlopu wypoczynkowego wynosi 20 lub 26 dni.

Urlop wypoczynkowy bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych w świetle Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym

Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r., co do zasady już nieobowiązujące, zawiera rozwiązania prawne wprost odnoszące się do grupy zawodowej bibliotekarzy, których pracodawcami są szkoły wyższe. Jak jednak okaże się w dalszej części opracowania, nawet po wejściu w życie nowej Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Ustawa, 2018a), częściowe zastosowanie nadal mają przepisy ustawy zastępowanej. Przedstawienie zagadnienia urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych na gruncie dotychczasowej ustawy jest więc jak najbardziej zasadne i przydatne.

W Prawie o szkolnictwie wyższym z 2005 r. operuje się pojęciem urlopu wypoczynkowego dla nauczycieli akademickich (Ustawa, 2005, art. 133). Problem ten ma charakter szczególny w stosunku do przepisów o urlopie zawartych w k.p. Jednakże zakres uregulowania prawa do urlopu wypoczynkowego w ustawie z 2005 r. jest ograniczony do nauczycieli akademickich. Ustawa ta zawiera katalog zamknięty osób, które w jej rozumieniu są nauczycielami akademickimi. Nauczycieli akademickich podzielono na cztery grupy. Są to:

- a) pracownicy naukowo-dydaktyczni;
- b) pracownicy dydaktyczni;
- c) pracownicy naukowci;
- d) dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej (Ustawa, 2005, art. 108).

W świetle katalogu, do grupy nauczycieli akademickich kwalifikuje się bibliotekarzy, ale tylko dyplomowanych¹³. Ustawa wskazuje także na jakich stanowiskach w szkołach wyższych zatrudnia się bibliotekarzy dyplomowanych¹⁴. Ponieważ przepisy dotyczące urlopu wypoczynkowego dotyczą wyłącznie nauczycieli akademickich, to należy stwierdzić, że na zasadach

¹³ Na gruncie *Prawa o szkolnictwie wyższym z 2005 r.* wyróżnić należy wśród bibliotekarzy dychotomicznie grupy: dyplomowanych (zaliczanych do nauczycieli akademickich) oraz niebędących dyplomowanymi (zaliczanych do pozostałych pracowników niebędących nauczycielami akademickimi).

¹⁴ Są to stanowiska: starszego kustosa dyplomowanego, kustosa dyplomowanego, adiunkta bibliotecznego, asystenta bibliotecznego (Ustawa, 2005, art. 113).

określonych w Ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r., z prawa do urlopu wypoczynkowego korzystają tylko bibliotekarze dyplomowani, bo wyłącznie oni są zakwalifikowani do grupy nauczycieli akademickich. Ustawa nie wyróżnia i nie reguluje oddzielnie prawa do urlopu dla grupy zawodowej bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych.

Należy jeszcze uzasadnić, czym podyktowany jest podział bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych na dwie grupy (dyplomowanych oraz niebędących dyplomowanymi), gdy idzie o prawo do urlopu wypoczynkowego. Przez pewien czas wątpliwa prawnie była sytuacja bibliotekarzy zatrudnionych na podstawie mianowania (jeszcze w czasie obowiązywania Ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Ustawa, 1990)). Katalog kategorii bibliotekarzy, do których zastosowanie miał korzystniejszy wymiar urlopu (początkowo 6 tygodni, ostatecznie tożsamy z obecnie obowiązującym, wynoszącym 36 dni (Ustawa, 1990, art. 108)), był wówczas szerszy niż wynikało to z uregulowań ustawy z 2005 r. Według wcześniejszej ustawy wyróżniono podgrupy bibliotekarzy¹⁵, do których należało stosować przepisy dotyczące pracowników dydaktycznych będących nauczycielami akademickimi, o ile przepisy szczególne nie stanowiły inaczej (Ustawa, 1990, art. 75 ust. 2 i 4 pkt 2), art. 77 ust. 2). Dotyczyło to m.in. prawa do urlopu wypoczynkowego. Na mocy ustawy z 1990 r. podstawą zatrudnienia tych podgrup było mianowanie na czas nieokreślony (Ustawa, 1990, art. 88). W Ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. przewidziano z kolei (Ustawa, 2005, art. 264 ust. 7), że osoby zatrudnione na podstawie mianowania przed dniem jej wejścia w życie na stanowiskach bibliotekarskich, takich jak starszego kustosza, kustosza, adiunkta bibliotecznego, asystenta bibliotecznego, ale także kustosza bibliotecznego oraz starszego bibliotekarza (tych dwóch ostatnich stanowisk w Prawie o szkolnictwie wyższym z 2005 r. nie wymieniono), pozostają na tych stanowiskach i na tych samych zasadach. Spór zaistniał o to, jak rozumieć pozostawanie mianowanym „na tych samych zasadach”. Ostatecznie został on rozstrzygnięty przez uchwałę Sądu Najwyższego (Uchwała, 2013). W szczególowo uzasadnionej argumentacji wskazano, że Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. odnosi się wyłącznie do zachowania podstawy zatrudnienia jako mianowania na czas nieokreślony, m.in. dla kustoszy bibliotecznego oraz starszych bibliotekarzy. Nie dotyczyło jednak warunków pracy i płacy, które były określone przed wejściem w życie ustawy z 2005 r. W związku z tym, ta podgrupa bibliotekarzy nie zachowała dotychczasowych uprawnień w zakresie urlopu wypoczynkowego, w szczególności w zakresie wymiaru tego urlopu¹⁶.

¹⁵ Byli to także inni niż dyplomowani pracownicy biblioteczni, jeżeli byli zatrudnieni na stanowiskach kustosza bibliotecznego lub starszego bibliotekarza.

¹⁶ Na odmiennym stanowisku stoi środowisko bibliotekarzy. Por. (Golec-Nycz, 2013; Wyrok, 2011; Wyrok, 2012).

Prawo do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy dyplomowanych

W stosunku do bibliotekarzy dyplomowanych stosuje się takie same przepisy o urlopie, jak w przypadku nauczycieli akademickich. Wymiar urlopu bibliotekarza dyplomowanego wynosi 36 dni roboczych. Należy zwrócić uwagę na odmienności regulacji szczególnej prawa do urlopu bibliotekarza dyplomowanego, która istnieje na gruncie Prawa o szkolnictwie wyższym w stosunku do regulacji k.p. Wymiar urlopu bibliotekarza dyplomowanego zatrudnionego w szkole wyższej jest zauważalnie wyższy. Nie ma znaczenia staż pracy, ponieważ wymiar ten wynosi zawsze 36 dni, ani podstawa zatrudnienia (mianowanie/umowa o pracę).

Ustawa określa, że urlop wypoczynkowy powinien być wykorzystany w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych. Interpretacja słowa „powinien” wskazuje na zamiar ustawodawcy sformułowania takiego obowiązku. Niemniej jednak kontekst prawa do urlopu wypoczynkowego oznacza, że w tym wypadku powinność wyrażona przepisem ma charakter raczej postulatywny, a nie normy bezwzględnie obowiązującej. Ponadto, wątpliwości może budzić to, o jaki okres wolny od zajęć dydaktycznych chodzi. Odnosząc ten przepis do bibliotekarzy należy przecież wskazać, że okresy wolne od zajęć dydaktycznych mogą być rozumiane dwojako: jako wynikające z harmonogramu uczelni (uwzględniającego m.in. przerwę letnią, międzysemestralną, poszczególne dni wolne od zajęć na mocy zarządzeń rektora itd.), albo jako zindywidualizowane okresy wolne od zajęć dydaktycznych danego pracownika uczelni. Bibliotekarz dyplomowany, będący pracownikiem biblioteki uczelnianej, który nie ma wyznaczonych zajęć dydaktycznych, zawsze ma w zatrudnieniu okres wolny od zajęć dydaktycznych. Wydaje się zatem, że w takim przypadku nie ma przeszkód, aby urlop wypoczynkowy mógł być udzielony w dowolnym okresie.

Ponadto, bibliotekarz dyplomowany, tak jak każdy nauczyciel akademicki, uzyskuje prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego w ostatnim dniu poprzedzającym letnią przerwę w zajęciach dydaktycznych. Chodzi tutaj oczywiście o pierwszy urlop w toku zatrudnienia. Można sobie wyobrazić sytuację, gdy bibliotekarz dyplomowany podejmuje pracę i jest zatrudniany przez szkołę wyższą z początkiem semestru zimowego, a więc w październiku danego roku. Aby skorzystać z urlopu wypoczynkowego, musi jednak czekać do dnia poprzedzającego letnią przerwę w zajęciach dydaktycznych (zwykle dzień ten przypada na 30 czerwca danego roku, w zależności od organizacji roku akademickiego szkoły wyższej). Dopiero z tym dniem bibliotekarz dyplomowany nabywa prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego. Z literalnego brzmienia przepisu wynika, że nie obowiązuje w tym zakresie korzystniejsza zasada z k.p., która ustanawia proporcjonalne nabycie prawa do pierwszego urlopu. Bibliotekarz dyplomowany nabywa prawo do kolejnych urlopów wypoczynkowych z początkiem

każdego następnego roku kalendarzowego, co nie stanowi odmienności do regulacji ogólnych k.p. Prawo o szkolnictwie wyższym formułuje także zasadę prawa do urlopu w wymiarze proporcjonalnym do okresu zatrudnienia w wymienionych przypadkach¹⁷ oraz do wymiaru zatrudnienia. Niemniej jednak uzyskanie prawa do urlopu wypoczynkowego w pierwszym roku zatrudnienia jest wyraźnie określone. Z kolei wymiar proporcjonalny do okresu zatrudnienia, np. w razie zatrudnienia w ciągu roku kalendarzowego (nie akademickiego), wydaje się mieć zastosowanie tylko do zatrudnienia podejmowanego już po pierwszym roku zatrudnienia. Należy to rozróżnić dlatego, że ustawa wyraźnie przewiduje datę uzyskania prawa do pierwszego urlopu wypoczynkowego. Dalsze przepisy w swym brzmieniu nie odwołują się już do pierwszego urlopu wypoczynkowego, a tylko do urlopu wypoczynkowego (czyli kolejnego) (Góral, 2015). Taka interpretacja wydaje się dopuszczalna na gruncie brzmienia przepisów Prawa o szkolnictwie wyższym z 2005 r., jednak funkcjonalnie i aksjologicznie stanowi raczej niezręczność ustawodawcy, niż rzeczywisty i usprawiedliwiony celem regulacji zamiar pozbawienia prawa do urlopu proporcjonalnego, w zależności od czasu podjęcia pierwszego zatrudnienia.

Warto także wskazać, iż zgodnie z ustawą z 2005 r. tryb udzielania urlopu wypoczynkowego określa senat uczelni lub organ wskazany w statucie. Nie ma więc przeszkód, aby tryb udzielania urlopu wypoczynkowego był określony przez senat szkoły wyższej już w samym statucie uczelni, lub, aby statut zawierał upoważnienie do określania trybu udzielania urlopu wypoczynkowego przez inny organ. Takim organem może być sam senat, rektor, ale także inne organy kolegialne, przewidziane statutem uczelni, w tym rady podstawowych jednostek organizacyjnych czy też kierownicy podstawowych jednostek organizacyjnych. Możliwa jest więc i taka konfiguracja, że organem wskazanym w statucie do określenia trybu i warunków udzielania urlopu wypoczynkowego jest rektor, a ten z kolei może być upoważniony do uzgodnienia, ustalenia i ogłoszenia we właściwym trybie regulaminu pracy, w którym zawarte będą szczegółowe zasady udzielania urlopu wypoczynkowego.

Bibliotekarzowi dyplomowanemu przysługuje w okresie urlopu wypoczynkowego wynagrodzenie, ale zmienne składniki wynagrodzenia oblicza się na podstawie przeciętnego uposażenia z okresu dwunastu miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu. Jeżeli okres zatrudnienia był krótszy niż dwanaście miesięcy, to przeciętne wynagrodzenie oblicza się z całego okresu zatrudnienia, ale z uwzględnieniem stawek obowiązujących w okresie urlopu. Warto zwrócić uwagę, że to minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego jest upoważniony do wydania odrębnego rozporządzenia określającego sposób ustalania wynagrodzenia za urlop

¹⁷ Są to następujące przypadki: zatrudnienie w ciągu roku kalendarzowego, ustanie stosunku pracy w ciągu roku kalendarzowego, podjęcie pracy po powrocie z urlopu bezpłatnego, wychowawczego oraz urlopu dla poratowania zdrowia (Ustawa, 2005, art. 133 ust. 3).

wypoczynkowy oraz ekwiwalentu za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego (Rozporządzenie, 2006). Zasady te są ustalone mechanizmem uwzględniającym specyfikę zawodu nauczyciela akademickiego.

Regulacja ustawowa formułuje minimalne normy urlopu bibliotekarzy dyplomowanych. Nie jest natomiast wykluczone, że właściwy akt (np. statut czy regulamin pracy) danej uczelni może przewidywać korzystniejsze uregulowania prawa do urlopu wypoczynkowego dla grupy zawodowej bibliotekarzy zatrudnionych w danej szkole wyższej.

Prawo do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy niebędących bibliotekarzami dyplomowanymi

Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. nie zawiera szczególnych unormowań dla bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych, którzy nie są bibliotekarzami dyplomowanymi. Brzmienie ustawy nakazuje umieścić pozostałych, niedyplomowanych bibliotekarzy, w grupie pracowników uczelni niebędących nauczycielami akademickimi. W sprawach dotyczących stosunku pracy pracowników uczelni nieuregulowanych w ustawie, należy na podstawie wyraźnego odesłania ustawowego (Ustawa, 2005, art. 136 ust. 1) stosować przepisy k.p. Materia urlopu wypoczynkowego, poza urlopem nauczycieli akademickich, nie jest szczegółowo uregulowana Prawem o szkolnictwie wyższym z 2005 r. W związku z tym, w stosunku do bibliotekarzy innych niż dyplomowani, zatrudnionych w szkołach wyższych, stosuje się przepisy o urlopie wypoczynkowym zawarte w k.p.

Nie ma natomiast przeszkód dla uregulowania prawa do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy niebędących dyplomowanymi w danej szkole wyższej na zasadach zbliżonych do reguł obowiązujących bibliotekarzy dyplomowanych (czy też szerzej nauczycieli akademickich). Musi to jednak być wprost przewidziane we właściwym akcie prawa wewnętrznego danej uczelni.

Urlop wypoczynkowy bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r.

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 7 lipca 2018 r. ze wskazanymi w niej wyłączeniami obowiązuje od 1 października 2018 r. Nie jest nowelizacją dotychczasowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r., a zastępuje ją (oraz niektóre inne ustawy), gdyż w założeniu ma stanowić swoistą „kodyfikację” dotychczas rozproszonych w różnych aktach prawnych przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki.

Należy zauważyć, że nie wyróżnia już, w przeciwieństwie do zastępowanej ustawy, oddzielnie bibliotekarzy – nie wspomina o tym zawodzie. W związku z tym, nie zawiera też żadnych szczególnych uregulowań dotyczących urlopu dla tej grupy zawodowej. Nie można dostrzec mechanizmu

analogicznego do zawartego w zastępowanej ustawie. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r. zawiera dychotomiczny podział pracowników uczelni na nauczycieli akademickich oraz pracowników niebędących nimi (Ustawa, 2018a, art. 112). Wśród nauczycieli akademickich wymieniono jednak 3 grupy pracowników:

- a) dydaktycznych,
- b) badawczych,
- c) badawczo-dydaktycznych (Ustawa, 2018a, art. 114).

Należy zatem dojść do wniosku, że bibliotekarze dyplomowani zostali wyeliminowani jako oddzielna grupa zawodowa posiadająca dotychczas status nauczycieli akademickich, a pozostali pracownicy biblioteczni nie zostali ujęci szczególnymi uregulowaniami nowych przepisów. W ustawie z 2018 r. nie wyróżniono także, jak poprzednio, stanowisk specyficznych¹⁸ oraz przeznaczonych dla bibliotekarzy. Wymieniono jedynie stanowiska profesora, profesora uczelni, adiunkta i asystenta.

W Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r. przewidziano (Ustawa, 2018a, art. 116 ust. 4), że statut danej uczelni może określać inne stanowiska dla nauczycieli akademickich, niż wyraźnie wskazane w ustawie, przy czym zaprezentowano wcześniej wymienione 3 grupy. Oznacza to, że statut uczelni mógłby wprost przewidywać, że oprócz stanowisk profesora, profesora uczelni, adiunkta oraz asystenta w danej szkole wyższej funkcjonują np. stanowiska właściwe dla grupy zawodowej bibliotekarzy, jak np. starszego kustosa, adiunkta bibliotecznego, asystenta bibliotecznego itd. Jednakże wówczas powstałby problem, do której z trzech kategorii nauczycieli akademickich można by tych pracowników zaliczyć – do dydaktycznych, badawczych lub badawczo-dydaktycznych? Ustawa wymaga (Ustawa, 2018a, art. 115 ust. 1), aby do podstawowych obowiązków nauczyciela akademickiego będącego pracownikiem dydaktycznym należało kształcenie i wychowywanie studentów lub uczestniczenie w kształceniu doktorantów, zaś będącego pracownikiem badawczym – prowadzenie działalności naukowej lub uczestniczenie w kształceniu doktorantów (pracownik badawczo-dydaktyczny ma zaś łączyć te obowiązki). Przeporządkowanie do którejś z tych kategorii stanowisk bibliotekarzy, wykonujących zadania *stricto* biblioteczne, wydaje się niezgodne z ustawą. Można natomiast założyć, że bibliotekarzy, którzy oprócz (lub zamiast) pracy w bibliotece uczelni, wykonywaliby zadania o charakterze badawczym, dydaktycznym lub badawczo-dydaktycznym, a jednocześnie nie byłiby zatrudnieni na stanowiskach asystenta, adiunkta, profesora uczelni, profesora, można zakwalifikować do grupy nauczycieli akademickich, o ile statut danej szkoły wyższej będzie przewidywał takie rozwiązanie. W innym

¹⁸ Starszego kustosa dyplomowanego, starszego dokumentalisty dyplomowanego; kustosa dyplomowanego, dokumentalisty dyplomowanego; adiunkta bibliotecznego, adiunkta dokumentacji i informacji naukowej; asystenta bibliotecznego, asystenta dokumentacji i informacji naukowej.

przypadku (to jest braku odpowiedniej regulacji w statucie), nie będą oni mogli nadal być zaliczani do środowiska nauczycieli akademickich¹⁹.

W związku z tym, należy wnioskować, iż według nowej ustawy, co do zasady, bibliotekarze dyplomowani nie są i nie mogą już być uważani za nauczycieli akademickich, zaś sytuacja prawna pozostałych bibliotekarzy nie została uregulowana w szczególny sposób. Dlatego też w stosunku do całej grupy zawodowej bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach wyższych (oczywiście pozostających w stosunku pracy) w sprawach dotyczących stosunku pracy należy stosować k.p. (Ustawa, 2018a, art. 147, ust.1). Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r. zawiera odmienne od zawartych w k.p., korzystniejsze, uregulowania dotyczące urlopu wypoczynkowego, jedynie w stosunku do nauczycieli akademickich. Stwierdzenie to nie wyklucza jednak sytuacji, w której akt prawny wydany przez właściwy organ danej uczelni (np. statut, regulamin pracy) regulował prawo do urlopu wypoczynkowego grupy zawodowej bibliotekarzy korzystniej niż k.p. Nie bez przyczyny jednak wskazano, że są to wnioski na temat zasady ustawowej. Konieczne jest jeszcze zwrócenie uwagi na przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Ustawa, 2018b), które zawierają rozwiązania tymczasowe, korzystniejsze dla bibliotekarzy, gdy idzie o prawo do urlopu wypoczynkowego. Przepisy wprowadzające wskazują wprost (Ustawa, 2018b, art. 247 ust. 1 pkt 2) i ust. 2), że nauczyciele akademicki będący w dniu wejścia w życie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r. (czyli w dniu 1 października 2018 r.) dyplomowanymi bibliotekarzami oraz dyplomowanymi pracownikami dokumentacji i informacji naukowej są od dnia wejścia w życie tej ustawy nauczycielami akademickimi, jednak nie dłużej niż do dnia 30 września 2020 r. Ponadto ustawa wskazuje, że w tych uczelniach, w których dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej są zatrudnieni na określonych stanowiskach²⁰, statuty uczelni publicznych i niepublicznych²¹ określają te stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne niezbędne do ich zajmowania.

¹⁹ Taki postulat został już zresztą zgłoszony w Rekomendacji z dnia 07.08.2018 r. Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich w sprawie statusu i zatrudniania dyplomowanych bibliotekarzy i dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej oraz pracowników działalności podstawowej zatrudnionych w bibliotekach akademickich w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r. (Rekomendacja, 2018).

²⁰ Starszego kustosa dyplomowanego, starszego dokumentalisty dyplomowanego; kustosa dyplomowanego, dokumentalisty dyplomowanego; adiunkta bibliotecznego, adiunkta dokumentacji i informacji naukowej; asystenta bibliotecznego, asystenta dokumentacji i informacji naukowej.

²¹ Pominięte zostały uczelnie wojskowe oraz uczelnie służb państwowych, których statuty zatwierdzają odpowiednio Minister Obrony Narodowej lub minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Z tego też wynika, że dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej są nauczycielami akademickimi do 30 września 2020 r. i co za tym idzie, do upływu tego terminu korzystają z takich samych uprawnień jak nauczyciele akademicy²². Wynika to z użycia przez ustawodawcę słowa „są”²³, przez co należy rozumieć, że są nauczycielami akademickimi na gruncie ustawy nowo wprowadzanej. Nie użyto zaś np. słowa „pozostają”, co mogłoby pozwalać sądzić, że może chodzić o pozostanie nauczycielami akademickimi, z uprawnieniami dotychczas przysługującymi na gruncie ustawy schodzącej. Przez użycie słowa „są”, należy rozumieć, że są nauczycielami akademickim w rozumieniu ustawy nowo wprowadzanej, i to pomimo tego, że ustawa ta nie ujmuje wcale dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej w katalogu nauczycieli akademickich.

Do 30 września 2020 r. uprawnienia do urlopu wypoczynkowego dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej są więc takie, jak nauczycieli akademickich, na gruncie ustawy nowej. Nadal zatem wymiar urlopu wypoczynkowego wynosi 36 dni roboczych. Przy czym nie zachowano już i tak niejednoznacznej w rozumieniu oraz postulatywnej powinności wykorzystania urlopu w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych. Nie zachowano też wątpliwie sformułowanej regulacji nabywania prawa do pierwszego urlopu oraz zasad nabywania proporcjonalnego wymiaru urlopu w pierwszym roku zatrudnienia. Ograniczenie regulacji należy ocenić pozytywnie, mając na uwadze, że w zakresie nieuregulowanym stosuje się zasady ogólne k.p. (Ustawa, 2018a). Dodano natomiast wymóg określenia przez uczelnię w regulaminie pracy szczegółowych zasad i trybu udzielania urlopu wypoczynkowego.

Natomiast po 30 września 2020 r. sytuacja bibliotekarzy dyplomowanych oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej w kontekście uprawnień pracowniczych, w tym prawa do urlopu, jest taka sama, jak pozostałych bibliotekarzy, a fakt bycia dyplomowanym, pozostaje bez znaczenia. Oznacza to stosowanie domyślnych rozwiązań k.p., w tym w zakresie prawa do urlopu wypoczynkowego. Nie zmienia tego faktu obowiązek określenia w statutach uczelni publicznych i niepublicznych stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych niezbędnych do ich zajmowania dla dyplomowanych bibliotekarzy i dyplomowanych pracowników

²² Konsekwencją tego jest więc taka, że po wejściu w życie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, dyplomowani bibliotekarze korzystają także z pozostałych uprawnień na zasadach określonych w nowej ustawie, tak jak nauczyciele akademicy.

²³ Przepis art. 247 ust. 1 pkt 2) przepisów wprowadzających ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stanowi dokładnie: „Nauczyciele akademicy będący w dniu wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1 dyplomowanymi bibliotekarzami oraz dyplomowanymi pracownikami dokumentacji i informacji naukowej są od dnia wejścia w życie tej ustawy nauczycielami akademickimi, jednak nie dłużej niż do dnia 30 września 2020 r.” (Ustawa, 2018b, art. 247 ust.1 pkt 2).

dokumentacji i informacji naukowej. Jak już wskazano, uczelnia nie ma na gruncie nowej ustawy uprawnień do zakwalifikowania bibliotekarzy do grupy nauczycieli akademickich. Może jedynie określić stanowiska, jakie będą zajmowali pracownicy bibliotek, przy czym należy pamiętać, że muszą to być stanowiska identyczne z zajmowanymi przez pozostałych pracowników uczelni niebędących nauczycielami akademickimi.

W uczelniach jest natomiast możliwe korzystniejsze, niż wynikałoby to z przepisów k.p., uregulowanie prawa do urlopu wypoczynkowego, gdyż po 30 września 2020 r. będzie to wynikało z minimalnych gwarancji ustawowych. Niewątpliwie jednak pozbawienie bibliotekarzy dyplomowanych oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej statusu nauczycieli akademickich ma daleko idące implikacje, nie tylko w sferze prawa do urlopu wypoczynkowego. Ich sytuacja zostanie zrównana z tymi pracownikami bibliotecznymi, którzy nie są dyplomowani. Będzie stanowiło to uporządkowanie i większe ujednoczenie uprawnień urlopowych wśród tej grupy zawodowej, jednakże na niekorzyść części bibliotekarzy o wyższych kwalifikacjach.

Podsumowanie

Dokonując analizy zagadnienia urlopu wypoczynkowego dla bibliotekarzy, należy stwierdzić, że jego wymiar jest zróżnicowany w zależności od placówki, w której są zatrudnieni, oraz od stanowisk. Nie powoduje to nierówności w prawie, gdyż ustawodawca niejednokrotnie przyjął, iż bibliotekarze mogą być kwalifikowani jednocześnie do innego kręgu zawodowego (np. nauczycieli, nauczycieli akademickich), któremu przysługują oddzielnie uregulowane uprawnienia (np. do omawianego prawa do urlopu wypoczynkowego) na innych zasadach.

W kontekście ostatniej zmiany stanu prawnego w obszarze szkolnictwa wyższego, sytuacja prawna bibliotekarzy dyplomowanych z mocy samego prawa ulegnie pogorszeniu, gdyż zostają wyłączeni z grupy nauczycieli akademickich, co sprawi, że wymiar ich urlopu będzie niższy niż dotychczas, poza stosunkowo krótkim okresem przejściowym. Szansą na zmianę tego stanu rzeczy jest możliwość prawnego uregulowania statusu bibliotekarzy w statucie szkoły wyższej w korzystniejszej niż w aktualnym stanie prawnym. Wymaga to jednakże zaangażowania przedstawicieli środowiska bibliotekarskiego lub zreszających ich organizacji. Może to jednak doprowadzić do jeszcze większego zróżnicowania, w tym w zakresie prawa do urlopu wypoczynkowego, w poszczególnych szkołach wyższych.

Bibliografia

- Chmielnik-Łubińska, E. (2011). Komentarz do art. 14 KP. W: B. Wagner (red). *Kodeks pracy 2011: komentarz*. Gdańsk: Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr.
- Czerniak-Swędziół, J. (2014). Zdolność do pracy jako przesłanka udzielenia urlopu wypoczynkowego? *Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej*, 21, 131-136.
- (Deklaracja, 1948). Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948). Pobrane 6 listopada 2018, z: https://amnesty.org.pl/wcontent/uploads/2016/04/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf
- (Europejska Karta Społeczna, 1961). Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie dnia 18 października 1961 r. (Dz.U. 1999, nr 8 poz. 67 ze zm).
- Florek, L. (2010). *Prawo pracy*. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck.
- Golec-Nycz, E. (2013). Problemy związane z urlopami bibliotekarzy. *Biuletyn EBIB*, 4, 1-6. Pobrane 7 listopada 2018, z: [http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/3\(140\)/2013](http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/3(140)/2013)
- Góral, Z. (2015). W: K.W. Baran (red.), *Akademickie prawo pracy : komentarz do art. 107-158 oraz 196-201a i 226 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym* (s. 221-251). Warszawa: Wolters Kluwer SA.
- Jasińska, A. (2000). *Urlopy pracownicze*. Warszawa: „Difin”.
- (Karta Praw, 2012). Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej. *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej*, C 326. Pobrane 30 października 2018, z: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A12012P%2FTXT>
- (Konwencja, 1973). Konwencja Nr 132 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca corocznych płatnych urlopów (zrewidowana). Pobrano 6 listopada 2018, z: <http://www.mop.pl/doc/html/konwencje/k132.html>
- (Konstytucja, 1997). Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78 poz. 483).
- Malesa, R. (2006/2007). Zawód bibliotekarza – między przeszłością a przyszłością. *Folia Bibliologica; biuletyn Biblioteki Głównej UMCS*, 48/49, 75-86.
- (Międzynarodowy Pakt Praw, 1966). Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977, nr 38 poz. 169).
- (Rekomendacja, 2018). Rekomendacja z dnia 7 sierpnia 2018 r. Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich w sprawie statusu i zatrudniania dyplomowanych bibliotekarzy i dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej oraz pracowników działalności podstawowej zatrudnionych w bibliotekach akademickich w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r. Pobrane 6 listopada 2018, z: <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/Rekomendacje-ws-statusu-bibliotekarzy-2018-08-07.pdf>
- (Rozporządzenie, 2017). Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz. U. 2017, poz.1603).
- (Rozporządzenie, 2006). Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz

- ekwiwalentu pieniężnego za okres nie-wykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich z dnia 2 listopada 2006 r. (Dz.U. 2015, poz. 1102).
- Salwa, Z. (1997). Nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego, W: K. Rączka (red.), *Prawo pracy po zmianach* (s. 278-289). Warszawa: Polskie Wydaw. Ekonomiczne.
- Sanetra, W. (2001). Ustalenie wynagrodzenia urlopowego i ekwiwalentu za urlop w świetle kilku orzeczeń SN. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, 2, 29-36.
- Stefański, K. (2006). Okresy odpoczynku w Kodeksie pracy. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, 1, 27-30.
- Świątkowski, A. M. (2016). *Kodeks pracy : komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck
- Świątkowski, A. M. (2010). *Polskie prawo pracy*. Warszawa: LexisNexis.
- Świątkowski, M. (2002). Urlop pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy. *Radca Prawny*, 2, 83-87.
- (Uchwała, 2013). Uchwała Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2013 r., sygn. II PZP 7/12. *Monitor Prawa Pracy*, 6, 314-316.
- (Ustawa, 1974). Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. (Dz.U. 2018, poz. 917).
- (Ustawa, 1982). Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. (Dz.U. 2018, poz. 967).
- (Ustawa, 1990). Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym. (Dz.U. 1990, nr 65 poz. 385).
- (Ustawa, 1997). Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. (Dz.U. 2018, poz. 574.).
- (Ustawa, 2005). Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. (Dz.U. 2017 poz. 2183 ze zm.).
- (Ustawa, 2009). Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz.U. 2009, nr 114 poz. 946).
- (Ustawa, 2016). Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe. (Dz.U. 2018, poz. 996).
- (Ustawa, 2017). Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. (Dz.U. 2018, poz. 152).
- (Ustawa, 2018a). Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. (Dz.U. 2018, poz. 1668).
- (Ustawa, 2018b). Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. (Dz.U. 2018, poz. 1669).
- (Wyrok, 1967). Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1967 r. I PR 53/67. Pobrane 6 listopada 2018, z: System Informacji Prawnej Lex, nr 13403.
- (Wyrok, 2011). Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 czerwca 2011 r., XXI Pa 216/11. Pobrane 6 listopada 2018, z: System Informacji Prawnej Lex, nr 1713431.
- (Wyrok, 2012). Wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 25 października 2012 r., sygn. akt VII Pa 262/12, niepubl.
- (Wyrok, 2013). Wyrok Sądu Rejonowego we Wrocławiu z 9 września 2013 r. X P 625/12. Pobrane 6 listopada 2018, z: www.orzeczenia.ms.gov.pl
- (Wyrok, 2015). Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2015 r. I PK 303/14. Pobrane 6 listopada 2018, z: System Informacji Prawnej Lex, nr 2000272.

Kinga Piwowarska, Tomasz Piwowarski
Statutory annual leave entitlement for librarians

Abstract

The article outlines legal problems associated with annual leave entitlement for librarians, which might vary in length depending on the organisation employing them. In some instances, the leave period may be higher or lower than the general rules stated in the employment law (Kodeks pracy). In light of the new law on 'Higher Education and Science' (Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym) brought into force on 1/10/2018 the article responds to the question about appropriate leave entitlement for librarians, employed by different organisation. Furthermore, the article compares the current legal status regarding the librarians with the previous law on Higher Education (Act of 27 July 2005). The article also concerns librarians employed as teachers based on the provisions of the Teachers' Charter Act (Ustawa Karta Nauczyciela), in the educational units with and without winter holiday breaks, as well as librarians employed in the cultural institutions to which the Act on Organising and Conducting Cultural Activities (Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej) applies.

Keywords: librarians, holiday leave, higher education, education, learning, labour law, libraries, culture

Kinga Piwowarska, Tomasz Piwowarski
Prawo do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy i jego wymiar

Streszczenie

Artykuł dotyczy prawnych problemów prawa do urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy, którego wymiar jest różny w zależności od jednostki, która zatrudnia. Bywa, że długość urlopu może wynosić mniej lub więcej niż przewidują to ogólne zasady Kodeksu pracy. W związku z tym oraz w związku z wejściem w życie 1 października 2018 r. Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, artykuł stanowi odpowiedź na pytanie o właściwy wymiar urlopu wypoczynkowego wobec grup bibliotekarzy, w zależności od tego, na jakiej podstawie prawnej oraz gdzie są zatrudnieni. Ponadto w artykule porównano aktualny stan prawny z poprzednio obowiązującym oraz wskazano różnice występujące po wejściu w życie nowej ustawy. Artykuł dotyczy również bibliotekarzy zatrudnionych jako nauczyciele w oparciu o przepisy Ustawy Karta Nauczyciela, zarówno w placówkach „feryjnych” jak i „nieferyjnych”, oraz bibliotekarzy zatrudnionych w jednostkach, do których zastosowanie ma Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

Słowa kluczowe: bibliotekarze, urlop wypoczynkowy, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata, prawo pracy, biblioteki, kultura